

מג. אבל מותר לקנח הספסל וכיוצא בו בבגד שאינו מקפיד על מימיו לסחטו אחר הקינוח אף בחול⁸¹.

מוליד

מד. השלג והברד [והקרח] – אסור לרסק אותם בידים, דהיינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיזוכו מימיהן, משום [שמוליד בשבת⁸²] ודומה למלאכה⁸³ שבורא מים הללו⁸⁴. ואפילו לרסקם שיהא נמחה לתוך כוס של יין או מים – אסור⁸⁵.

ויש אומרים שכל שהנימוח אינו בעין לכדו אלא מתערב בדבר אחר אפילו מרסקו וממחהו בידים – מותר, מפני שטעם איסור הריסוק בידים הוא משום גזרה שמא יסחוט פירות העומדים למשקין, שאף השלג והברד למימיהם הם עומדים⁸⁶, וכיון שהוא מתערב בדבר אחר – לא גזרו, לפי שאינו דומה לסחיטת פירות העומדים למשקין שהמשקה הנסחט הוא בעין לכדו. ויש להחמיר כסברא הראשונה⁸⁷.

נימוח מאליו

מה. לא אסרו אלא לרסק בידים, אבל בנימוח מאליו – לא גזרו⁸⁸, ולכן מותר להניחם בחמה, או כנגד המדורה במקום שאין יכולים להתחמם שם עד

הולכים לאיבוד אסור (שוע"ר ס"כ בסוגריים. וראה גם תהל"ד סקט"ו).
85. ע"פ שוע"ר סי"ט. וראה גם לשון רבנו בסט"ז. ונראה שהאיסור בזה הוא רק לכתחילה, אבל בדיעבד מותר כשהמיס לתוך מים או משקה.

86. ולדעה זו אם המים הולכים לאיבוד – מותר, כיון שאז אינן דומין כלל לסחיטת פירות העומדים למשקים, שאין המשקה הנסחט הולך לאיבוד, ולכן אין לגזור על זה מפני זה (שוע"ר סי"ז. וראה גם תהל"ד שם).

87. שוע"ר סי"ט.

88. שוע"ר סי' שיח סכ"ז.

סכ"א. אבל איסור סחיטה משום מלבן אין בזה במפה שאינו מקפיד על מימיה לסוחטו, שאז אינו אסור אף אם סוחטו ממש, כמבואר בשוע"ר סי' שב ק"א א בסופו. אבל בבגד שמקפיד לסוחטו, האיסור לנגב מים בכוס הוא משום איסור סחיטה שמשום ליבון (מן התורה).

81. שוע"ר שם.

82. שוע"ר סי' שיח סכ"ה.

83. וראה הלשון בשוע"ר סי' תקב ס"א: "שהוא מוליד דבר חדש ודומה קצת למלאכה". ובסי' תקיא ס"ז: "שמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה".

84. שוע"ר סט"ז. ואפילו אם המים

שתהא היר סולדת בו, והם נפשרים שם מאליהם⁸⁹.

ויש אומרים שאסור להניחם אפילו בחמה מפני שנימוחים, והרי זה דומה למרסק חתיכת ברד בשביל שיזובו מימיו שאסרו חכמים בשביל שמוליד בשבת. ואפילו בדיעבד אסור מה שנימוח בשבת עד לערב, כמו משקין שזבו בשבת מפירות העומדים למשקין שאסורים משום גזרה שמא יסחוט הפירות⁹⁰.

והעיקר כסברא הראשונה. אלא שלכתחילה נוהגין להחמיר כסברא השניה, אבל בדיעבד יש להקל כסברא הראשונה, ובמקום הצורך יש לסמוך אפילו לכתחילה על הסברא הראשונה⁹¹.

מין. ולדברי הכל מותר ליתן חתיכת ברד לתוך כוס של יין או מים בימות החמה כדי לצננו אף על פי שהברד נמחה שם⁹², מפני⁹³ שהנימוח אינו בעין לבדו אלא מעורב ביין או במים שבכוס⁹⁴. ומותר להשליך מלח במים אף על פי שהמלח נמחה שם מאליו⁹⁵.

כוס מים. ומותר אף ליתן תחילה קרח ורק אח"כ לשפוך עליו מים, שלמרות שהוא ממס את הקרח בידיו ע"י נתינת מים עליו והוי כמרסק בידים לתוך כוס מים שיש להחמיר כמבואר לעיל – מותר, כיון שעל ידי נתינת מים על קרח הוא ממס רק מעט מהקרח ורוב הקרח נמס אח"כ מאליו, ובאופן זה מותר כדלקמן בפנים שבדבר מועט לא חיישינן.

93. טעם זה הוא לדעה השניה שבפנים, אבל לדעה הראשונה הטעם הוא מפני ש"הם נימוחים מאליהם" (שוע"ר ס"ז).

94. ע"פ שוע"ר ס"ז. ס"י שיח סכ"ו. ושם הוסיף רבינו: "מפני שהוא מתערב ומתבטל ביין שבכוס ואינו בעין". ולכאורה הוא כמבואר לעיל בפנים: "שכל מעט .. היוצא .. בטל בשישים".

95. שוע"ר ס"ט. וראה בדה"ש ס"י קכז סק"ד שנוטה להתיר גם לשפוך מים חמים (מכלי שני, כי מכלי ראשון אסור משום חשש בישול - ראה סידור רבינו בסוף

89. שוע"ר ס"י שכ ס"ז. ולדעה זו מותר להניח בחמה או סמוך לאש במקום שלא יוכל להגיע לחום שיר סולדת בו קדרה שקרש שמנוניתה, אף שהשומן שבה חוזר ונימוח (שוע"ר ס"י שיח סכ"ז). אבל אם יוכל להתחמם שם בכדי שהיר סולדת בו - אסור משום בישול, כדלעיל סימן שיח.

90. ע"פ שוע"ר ס"ז וס"י שיח סכ"ה.

91. ע"פ שוע"ר ס"י שיח סכ"ז וס"י שכ סוס"ז. ולפ"ז במציאות ימינו בקבוק מים או מיצי קרח וכיו"ב שהונחו במקפיא וקפא כולו - לכתחילה אין להפשירו בשבת בשמש (ואפשר שעצם הוצאתו מהמקפיא - זהו הפשרתו, גם אם לא מניחו נגד השמש). ובדיעבד אם הפשיר - מותר לשתותו בשבת. ובשעת הצורך כגון שאין לו מים אחרים - יכול להפשירו לכתחילה ע"מ לשתותו בשבת. ואם לא קפא כולו (אלא חלקו) - מותר להפשירו לכל הדעות, כיון שהנימוח אינו בעין לבדו.

92. וכן מותר להשים קוביות קרח בתוך

מז. ואפילו אם מקצת מהברד זב לחוץ מעט וישנו בעין – מותר, כיון שדבר מועט הוא – אינו חשוב כלום. ולכן מותר להחם⁹⁶ חתיכת בשר שמן אף על פי שמקצתו זב, כיון שדבר מועט הוא אינו חשוב כלום⁹⁷.

כשאינו מתכוין לכך

מח. לא אסרו אלא כשמתכוין לרסק בשביל שיזובו מימיו, אבל מותר לשבור חתיכה ממנו אפילו אם יזובו קצת מים על ידי זה, שדבר מועט הוא ואינו חשוב כלום, ועוד שאינו מתכוין לכך ואינו פסיק רישיה⁹⁸.

שבירת קרח

מט. מותר לשבור הקרח ליטול מים מתחתיו שהרי אינו בורא מים בזה, ומשום שבירת הקרח אין איסור כלל, שכל דבר תלוש שאינו כלי – אין בשבירתו ופסיקתו שום איסור כלל⁹⁹. אבל בנהר או באר – אסור לשברו, כיון שהקרח מחובר לקרקע¹⁰⁰.

רחיצת ידים או כלים

נ. אסור לרחוץ ידיו במלח וכל שכן בבורית או שאר חלב, מפני שנימוח על ידו והרי זה כמוליד בשבת¹⁰¹. וכן לא יסוך בחלב, מפני שנימוח¹⁰².

נוסף: "ועוד שהם הולכים לאיבוד, ואינם דומין כלל לסחיטת פירות העומדים למשקים, שאין המשקה הנסחט הולך לאיבוד, ולכן אין לגזור ע"ז מפני זה". אבל כבר נתבאר לעיל שהיתר זה אינו לפי סברא הראשונה, ולכן לא העתקנו בפנים.

99. כדלעיל סי' שיד.

100. שוע"ר סי"ח.

101. שוע"ר סי' שו סי". ולכן יש לזהר שלא לרחוץ הידים בסבון מוצק, אבל מותר לתת סבון לתוך המים שיהא נמס שם ולרחוץ אח"כ הידים במי הסבון (ע"פ בדה"ש שם סקי"ג).

102. שוע"ר סי' שכח סכ"ח.

"הלכתא רבתא לשבתא" על סוכר בשבת, ולא חיישינן למוליד, משום שרק מעט מהסוכר נמס ע"י קילוח המים חמים והשאר נמס מאליו, ובדבר מועט לא חיישינן כנ"ל.

אבל יש לעיין איך מותר לערב את הסוכר בכף כדי להמיסו, שהרי זה כממיסו בידים שאסור אפילו בתוך המים. אבל כן הוא מנהג העולם. וראה בדה"ש שם סק"ב שמלמד זכות על מנהג העולם.

96. בשמש, או רחוק קצת מן האש במקום שאין היד סולדת בו, כדלעיל סימן שיח.

97. שוע"ר סי' שיח סכ"ו.

98. שוע"ר סי"ז. ושם הוסיף רבנו טעם

ולדברי האומרים שטעם איסור לרסק שלג וברד הוא משום גזרת סחיטת פירות העומדים למשקין, שאף השלג והברד למימיהן הן עומדים, אם כן בורית ושאר חלב שאינן עומדים למשקין – מותר לרסק לכתחילה. אבל יש להחמיר כסברא הראשונה¹⁰³.

נא. אין חופפין כלים במלח, לפי שהמלח נמחה כשחופף בחזקה ואסור מטעם מוליד¹⁰⁴.

הליכה בשלג

נב. יש מי שהיה נוהר להטיל מים בשלג – כי על ידי השתן נימוח השלג, והרי זה כממחהו בידים¹⁰⁵. אבל מותר לדרוס שלג ברגליו כי אפשר שלא יהא נימוח ונמס על ידי כן, ולכן אף אם הוא נמחה ונמס – דבר שאינו מתכוין הוא ומותר, כיון שאינו פסיק רישיה.

ויש מי שאומר שאפילו המנעלים לחים ובודאי נמס השלג שם – מותר. וכן מותר להטיל מי רגלים בשלג, מפני שהוא דבר שאי אפשר לזוהר בו בימות החורף כי כל הארץ מלאה שלג, ולכן לא גזרו בו חכמים כלל. וטוב להחמיר במקום שאפשר לזוהר בקל¹⁰⁶.

מוליד ריח

נג. אסור להוליד ריח בשבת בדבר שלא היה בו ריח, שהמוליד דבר חדש – קרוב הוא לעושה מלאכה¹⁰⁷.

לפיכך, אסור להניח מיני בשמים על הבגד, אם מתכוין להוליד ריח בבגד. אבל אם אינו מתכוין לכך – מותר¹⁰⁸.

103. שוע"ר סי' שכו ס"י.

104. שוע"ר סי' שכג ס"ב. ועל כן יש לזוהר שלא לרחוץ הכלים בחומר ניקוי מוצק אלא נוזלי.

105. אע"פ שאין הנימוח בעין לבדו, וגם הוא הולך לאיבוד (שוע"ר ס"כ).

106. שוע"ר ס"כ.

107. שוע"ר סי' תקיא ס"ז. האיסור להוליד ריח לדעת רבנו הוא בכל דבר, הן

בבגדים, הן בגוף, הן באוכל, הן בכלים והן במים (משמעות שוע"ר שם).

108. שוע"ר שם. והנה בסי' שכא ס"ז כתב רבנו: "ואין לשום הפלפלין תוך בגד ויכתוש בסכין עליו, מפני שמוליד ריח בבגד אע"פ שאינו מתכוין לכך, כמו שיתבאר בסי' תקיא". אבל בסי' תקיא כתב רבנו שהאיסור הוא רק כשמתכוין לכך, כמובא בפנים. ובקונטרס אחרון שם כתב

נז. ואם כבר היה מונח מין בושם זה על בנגד זה בענין שכבר נכנס ריח הבושם בבנגד - מותר להניח עליו עוד ממין בושם זה כדי להוסיף ריח בושם זה בבנגד. אבל אסור להניח עליו מין בושם אחר, שהרי הוא מוליד ריח חדש בבנגד בשבת¹⁰⁹.

נה. אין לרחוץ ידים בשמן שיש בו ריח, כיון שמוליד ריח חדש בידיו, והוא נהנה מריח זה והוא נוח לו ומתכוין לכך¹¹⁰.

צובע

נו. צמר הנתון ביורה רותחת עם סממני הצבע, והגיס בהן בשבת - חייב משום צובע¹¹¹, אף על פי שאינה על האש, שעל ידי ההגסה נקלט הצבע בצמר¹¹².

נז. הצובע בצבע המתקיים - אסור מן התורה. אבל הצובע בצבע שאינו מתקיים כלל כגון שהעביר ששר¹¹³ או סרק¹¹⁴ על גבי ברזל ונחושט וצבעו - פטור, שהרי אתה מעבירו לשעתו - ואינו צובע כלום. ומכל מקום אסור מדברי סופרים¹¹⁵.

אלא מכך שהריח הקודם הרע עבר מגופו. וראה גם שוע"ר סי' שכח סמ"ב שמותר ללעוס מין שרף בשביל להעביר ריח הפה. וכן מותר להתיז ספריי להעביר ריח רע מבית הכסא. והוא על דרך המבואר בסדר ברה"נ פי"א ה"ח: "מוגמר שמגמרין בבית להעביר ממנו ריח רע .. אין מברכין עליהם כלל .. הואיל ואין עומדים להריח בהם ליהנות מריחם, רק להעביר ריח רע בלבד".
111. והוא אב מלאכה, שכן במשכן היו צובעין בסממנים (ראה שוע"ר סי' שיח ס"ז).

112. שוע"ר סי' רנב ס"ב. ואף על פי שקלט העין - אסור להגיס בו משום צובע, שכן דרך הצבעין להגיס בו תמיד כדי שלא יחרך (שוע"ר סי' שיח ס"ל).

113. צבע אדום חזק או צהוב.

114. צבע אדום.

115. שוע"ר סכ"ח.

הטעם, ד"אף שהוא פסיק רישיה, הרי דעת אחרונים להתיר פסיק רישיה בריח .. וכן עיקר". עיין שם שהאריך בדבר, ומתוך כך נראה שזו משנה אחרונה שלו, ולכן העתקנו כן בפנים בפשיטות.
בענין הכוונה הנזכרת כאן, מלשון רבנו בסי' תקיא שם "שהעיקר) שהוא אינו מתכוין להוליד", משמע שהולכים לפי עיקר כוונתו, אבל כוונה כל שהיא אינה אוסרת, אלא צריך שעיקר כוונתו תהיה להוליד.

109. שוע"ר סי' תקיא ס"ז. ולכן אשה ששמה בושם בערב שבת, ובשבת רוצה להוסיף עוד בושם - מותר לה להוסיף רק מאותו סוג בושם ששמה בערב שבת (אם לא פג הריח עדיין) ולא מסוג אחר.

110. שוע"ר שם. ואם עיקר כוונתו הוא להעביר ריח רע מעל ידיו או מגופו - נראה שמותר, שהרי אינו נהנה מהריח החדש